

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága a Dr. Kárpáti Miklós Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Kárpáti Miklós ügyvéd) által képviselt felperesnek .. igazgató által képviselt I.r. és a Dr. Halmi Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Halmi Franciska ügyvéd) által képviselt II.r. alperesek ellen személyhez fűződő jog megsértésének megállapítása és jogkövetkezményeinek alkalmazása iránt a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Bíróság előtt 11.P.21.119/2006. számon megindított és a Debreceni Ítéltábla Pf.I.20.250/2008/7. számú jogerős ítéletével befejezett perében a felperes által 42. sorszám alatt benyújtott felülvizsgálati kérelem alapján - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

A le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéket az állam viseli.

Ez ellen az ítélet ellen jogorvoslatnak nincs helye.

I n d o k o l á s

A jogerős ítélet által megállapított tényállás szerint az 1991-ben született felperes - azt követően, hogy a tanköteles korban elvégzett iskolaérettségi vizsgálat alapján további egy évig óvodai nevelésben részesült - az 1998/1999. tanévtől az I.r. alperes normál általános iskolájában kezdte meg a tanulmányait. Az általános iskolában magatartási, beilleszkedési és tanulási problémái merültek fel. A felperest a II.r. alperes először 2000. április 13-án vizsgálta, amikor ép értelmet, diszlexiát és diszgráfiát állapított meg nála. Ezt követően az I.r. alperes 2000. december 12-én a felperes felülvizsgálatát kérte, mert megítélése szerint a gyermek általános iskolai módszerekkel eredményesen nem volt oktatható; indokoltnak tartotta az eltérő tantervű tagozatra történő áthelyezését. Az 1999/2000. tanévben, az általános iskola második osztályában a felperes magyar nyelvből megbukott,

javasolták e tantárgyrészből az értékelés alóli felmentését. A II.r. alperes a felperest 2001. február 14-én ismételt megvizsgálta, melynek alapján enyhe értelmi fogyatékoságot állapított meg, és a felperes oktatását és nevelését az általános iskola harmadik osztályában, az I.r. alperes eltérő tantervű tagozatán javasolta folytatni. A felperes törvényes képviselője a vizsgálati eredménnyel nem értett egyet, a fellebbezés lehetőségéről tájékoztatást kapott, jogorvoslattel azonban nem élt. A II.r. alperes a 2003. június 27-én készült felülvizsgálati jegyzőkönyvében nem rögzített állapotváltozást, a felperes iskolai elhelyezését adekvátnak tartotta, majd a 2005. augusztus 29-én készült felülvizsgálat alapján a felperest sajátos nevelési igényű gyermeknek minősítette, javasolva, hogy tanulmányait - komplex gyógypedagógiai megsegítése mellett - az akkori iskolájában folytassa. A felperes tanulmányi eredménye az eltérő tantervű tagozaton a negyedik osztálytól kezdve javulni kezdett. Csökkentett tananyag mellett, habilitációs óra keretében diszlexia-redukációs terápiában is részesült. Jelenleg Karcagon kisegítő szakiskolában tanul.

A felperes többször módosított keresetében annak megállapítását kérte, hogy a II.r. alperes - a 14/1994. (VI. 24.) MKM rendeletben foglaltakat megsértve - megalapozatlanul tett javaslatot az I.r. alperes eltérő tantervű tagozatára történő áthelyezésére, az I.r. alperes pedig elmulasztotta a rendes oktatásba történő visszahelyezésének kezdeményezését. Az alperesek e magatartásukkal a Ptk. 76. § alapján megsértették az emberi méltóságát és a hátrányos megkülönböztetés tilalmát. A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény (a továbbiakban: Köotv.) rendelkezéseibe, valamint a Ptk. 76. §-ába ütközően nem biztosították számára, hogy képességeinek, érdeklődésének, adottságainak megfelelő nevelésben és oktatásban részesüljön. Kérte az alperesek sérelmes helyzet megszüntetésére és a jogsértést megelőző állapot - felzárkóztatása útján történő - helyreállítására (Ptk. 84. § (1) bek. d) pont), valamint egy millió forint nem vagyoni kára és annak kamatai egyetemleges megfizetésére kötelezését (Köotv. 77. § (3) bek., Ptk. 349. § (1) bek., 84. § (1) bek. e) pont, 339. §). Kereseti álláspontja szerint a nem kellő körültekintéssel elvégzett vizsgálata alapján a II.r. alperes megalapozatlan javaslatot tett, melynek eredményeként - az átlagos szintű értelmi képességei ellenére - értelmi fogyatékosként került áthelyezésre az eltérő tantervű tagozatra, majd felülvizsgálata során sem javasolták a rendes oktatásba történő visszahelyezését. Az eltérő tantervű tagozat csökkentett szintű elvárásai, az átadott ismeretanyag korlátozott mennyisége továbbtanulási lehetőségeit jelentősen korlátozta. Személyiségfejlődését súlyosan hátráltatta és önértékelését is hátrányosan befolyásolta az a tudat, hogy kortársaihoz képest gyengébb értelmi képességű.

Az alperesek a kereset elutasítását kérték. Az I.r. alperes védekezése szerint a jogszabályi előírásoknak megfelelően, szakértői javaslat alapján járt el, a felperest életpályáján nem akadályozta, a fejlesztő pedagógiai segítség pedig hozzájárult a tanulási akadályai leküzdéséhez. A II.r. alperes állította, hogy a vizsgálati eljárás során a vizsgálat rendje, az alkalmazott vizsgálati módszerek tekintetében a jogszabályi előírásoknak megfelelően járt el.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította. Kötelezte a felperest, hogy 15 nap alatt fizessen meg a II.r. alperesnek „50.000 forint + ÁFA” perköltséget. Rendelkezett a le nem rótt elsőfokú eljárási illeték és a szakértői költség állam által való viseléséről. Az elsőfokú bíróság a felperes személyes meghallgatása, a tanúvallomások és a perben beszerzett eseti szakértői vélemény alapján megállapította, hogy a felperes eltérő tantervű tagozatra történt áthelyezése a felperes képessége és adottságai alapján jogszerűen és megalapozottan történt, az a felperes érdekét szolgálta. Az áthelyezés a felperes későbbi képességeinek fejlődését eredményezte, az nem járt hátrányos megkülönböztetéssel. Nem sértettek jogszabályt az alperesek azzal sem, hogy az eltérő tantervű tagozatról az ott elért eredmények alapján a felperest nem helyezték vissza a rendes képzésbe. A felperes szülei, bár a II.r. alperes javaslatával nem értettek egyet, ellene jogorvoslattal nem éltek. Mindezek alapján nem sérült a felperes emberi méltósághoz való joga. A II.r. alperes véleménye pedig nem minősül az államigazgatás jogkörben okozott kártérítést a Ptk. 349. § alapján megalapozó államigazgatási aktusnak. A Ptk. 339. § alapján előterjesztett kereset a felperes által hivatkozott jogszabálysértések megállapíthatóságának hiányában alaptalan.

A felperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. A jogerős ítélet – az első fokú ítélet indokolását kiegészítve – kifejtette, hogy a képzési kötelezettségről és a pedagógiai szakszolgálatokról szóló 14/1994. (VI. 24.) MKM rendelet (a továbbiakban: Rendelet) 15. § (1) bekezdésének rendelkezése értelmében a felperes áthelyezésére a szülő egyetértésének hiányában nem kerülhetett volna sor. Az áthelyezés időpontjában (2001. február 11.) hatályos Rendelet ugyanakkor nem tartalmazott rendelkezést arra az esetre, ha a törvényes képviselő nem ért egyet a szakértői véleményben foglaltak végrehajtásával, azonban fellebbezést sem terjeszt elő. Miután a más tanintézménybe történő áthelyezés sajátos igazgatási jogviszony keretében történhet, a személyiségi jogi per pedig nem alkalmas más jogterületre tartozó jogvita elbírálására, az áthelyezés körülményei a jelen perben nem vizsgálhatók. Amennyiben azonban valakit enyhe értelmi fogyatékosnak nyilvánítanak, társadalmi értékelése csökken, személyiségének a társadalomban való érvényesülése korlátozódik. Ezért a személyiségvédelmi igény

érvényesíthetőségének alapjául szolgáló körülményként az vizsgálható, hogy a felperes enyhe értelmi fogyatékosnak való minősítése megalapozottan történt-e. Az elsőfokú eljárásban beszerzett szakértői véleményből pedig aggálytalanul megállapítható, hogy a felperes a 2001-ben történt vizsgálatakor mutathatott aktuális állapotát tekintve értelmi fogyatékossgot, és ezt a későbbi kontroll vizsgálatok adatai sem cáfolták.

A jogerős ítélet ellen a felperes nyújtott be felülvizsgálati kérelmet, annak hatályon kívül helyezése és elsődlegesen a keresetének való helyt adás, másodlagosan az első- vagy másodfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítása érdekében. Felülvizsgálati álláspontja szerint a jogerős ítélet jogszabályt sértve mellőzte annak megállapítását, hogy az I.r. alperes a közoktatásról szóló törvényben biztosított jogait megsértve nem tette lehetővé számára a képességeinek, érdeklődésének, adottságainak megfelelő nevelésben és oktatásban részesüljön, a II.r. alperes pedig a Rendelet 13. § (2) bekezdésben és 15. § (1) bekezdésben foglalt előírásokat megsértve, elmulasztotta szüleit tájékoztatni a vizsgálatokon való részvételre vonatkozó kötelezettségükről és jogukról, valamint az áthelyezés hosszú távú következményeiről és a javaslattal szembeni jogorvoslati lehetőségről. A másodfokú bíróság arra alapítottn, hogy a személyiségi jogi per nem alkalmas más jogterületre tartozó jogvita elbírálására, a Pp. 213. § (1) bekezdésben foglaltakat megsértve nem bírálta el teljes körűen a személyhez fűződő jogainak sérelmére alapított kereseti kérelmet.

Az alperesek felülvizsgálati ellenkérelmet nem terjesztettek elő.

A Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítéletet a Pp. 275. § (2) bekezdés alapján kizárólag a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálhatta felül.

A jogerős ítélet a felülvizsgálati kérelem alapján az alábbiak szerint nem jogszabálysértő.

A Ptk. 75. § (1) bekezdés értelmében a személyhez fűződő jogokat mindenki köteles tiszteletben tartani. E jogok a törvény védelme alatt állnak. A Ptk. 76. § szerint a személyhez fűződő jogok sérelmét jelenti különösen - egyebek mellett - az emberi méltóság és az egyenlő bánásmód követelményének megsértése.

Helytállóan hivatkozott a felperes arra, hogy a másodfokú bíróság a Pp. 213. § (1) bekezdésben foglaltakat sértve nem bírálta el teljes körűen a keresetet, amikor az eltérő tantervű tagozatra való áthelyezésének - szakmai megalapozottságát meghaladóan - az egyéb körülményeit és ezzel kapcsolatban a személyhez fűződő jog megsértésének megállapíthatóságát - elfoglalt álláspontjánál fogva

- nem vizsgálta. Miután azonban a felperes emberi méltóságának sérelme a Rendelet szabályainak általa hivatkozott módon való megsértésével - az alább kifejtettek szerint - nem volt megállapítható, a Pp. 275. § (4) bekezdés alapján a jogerős ítélet hatályon kívül helyezése és az eljárás bíróságok új eljárásra és új határozat hozatalára utasítása nem volt indokolt.

A felperes a II.r. alperes által elkövetett jogszabálysértést a tájékoztatási kötelezettség elmulasztásában jelölte meg. Önmagában az a mulasztás, hogy a II.r. alperes a Rendelet 13. § (2) bekezdés szerint a szakértői vizsgálat megkezdéséhez a szülő jelenlétének szükségességéről, illetve a vizsgálatban az együttműködési kötelezettségéről a megjelent szülőket nem tájékoztatta, az ennek esetleges következményére vonatkozó tényelődás hiányában még valósága esetén sem ad alapot a személyhez fűződő jog megsértésének megállapíthatóságára. Nem állapítható meg jogszabálysértés a II.r. alperes által javasolt áthelyezés hosszú távú következményeiről való tájékoztatás elmulasztásával sem. Azon túlmenően, hogy ilyen kötelezettséget a II.r. alperes számára a Rendelet nem ír elő, nyilvánvaló, hogy az áthelyezésre vonatkozó javaslat időpontjában az eltérő tantervű tagozaton történő képzés szükségességének időtartamát felmérni nem lehetett. Alaptalanul hivatkozott a felperes a szakértői véleményben foglaltakkal szemben gyakorolható jogorvoslati jogról való tájékoztatási kötelezettség elmulasztásával a Rendelet 15. § (1) bekezdés rendelkezésének megsértésére. A perben csatolt vizsgálati véleményben rögzítettek szerint ugyanis a felperes törvényes képviselője aláírásával igazolta, hogy az intézményes nevelésre vonatkozó javaslattal szemben a fellebbezés lehetőségéről és a jogorvoslat módjáról tájékoztatást kapott (11.P.21.119/2006/5. sorsz. beadvány melléklete). A teljes bizonyító erejű magánokirattal (Pp. 196. § (1) bek.) szemben a Pp. 164. § (1) bekezdés alapján a felperest terhelte volna annak bizonyítása, hogy a jogorvoslati jogról való tájékoztatás elmaradt. A felperes azonban a perben erre vonatkozóan még bizonyítási indítványt sem tett. Ezért a tájékoztatási kötelezettség elmulasztása - a felperes által hivatkozott körben - a személyiségi jogsértést (emberi méltóság sérelmét) nem teszi megállapíthatóvá.

Azt pedig az eljárás bíróságok - a perben kirendelt szakértői vélemény alapján - helytállóan állapították meg, hogy a felperes általános tantervű oktatásból eltérő tantervű tagozatra való áthelyezése az aktuális állapotának megfelelően, szakmailag megalapozottan történt, és a rendes oktatásba való visszahelyezése a későbbiek során sem volt indokolt. Ezért a Köotv 10. § (3) bekezdés a) pontban biztosított, képességeinek, adottságainak megfelelő oktatáshoz való joga, ezen keresztül az emberi méltósága nem sérült.

A felperes felülvizsgálati kérelmében egyéb értékelhető körülményt nem adott elő.

A kifejtettekre figyelemmel a Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítéletet a Pp. 275. § (3) bekezdés alapján hatályában fenntartotta. Az alpereseknek a felülvizsgálati eljárásban értékelhető költségük nem merült fel. A le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéket a felperes személyes költségmentessége folytán a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (1) bekezdés és 14. § alapján az állam viseli.

Budapest, 2010. január 27.

Dr. Mészáros Mátyás sk. a tanács elnöke, Dr. Kovács Zsuzsanna sk. előadó bíró, Gyöngyösiné dr. Gyügyei Klára sk. bíró

A kiadmány hiteléül:

Vné

tisztviselő